

Mari Sjöström, Minna Antila

Eduskunnan sivistysvaliokunta

Kuuleminen 26.5.2021

Lausunto laki perusopetuslain väliaikaisesti muuttamisesta (HE 93/2021)

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto. Kuntaliitto on lausunut opetus- ja kulttuuriministeriölle perusopetuslain väliaikaisesta muuttamisesta. Kuntaliitto on ollut aiheesta kuultavana eduskunnan sivistysvaliokunnassa (lausunto 8.6.2020) ja antanut kirjallisen lausunnon sekä lisäselvityspyynnön (lausunto 24.11.2020). Kuntaliitto liittää sivistysvaliokunnalle annetun lausunnon ja lisäselvityspyynnön osaksi tätä lausuntoa.

Lausunto eduskunnan sivistysvaliokunnalle 11/ 2020: <https://www.kuntaliitto.fi/lausunnot/2020/he-2182020-laeiksi-perusopetuslain-ja-helsingin-eurooppalaisesta-koulusta-annetun>

Lisäselvityspyyntö 11/2020: https://www.kuntaliitto.fi/sites/default/files/media/file/Svk%20lisaselvityspyynto_1029032020.pdf

Kuntaliitto katsoo, että tulevana lukuvuonna 2021-2022 on tarkoituksenmukaista varautua koronavirusepidemiaan ja näin ollen säätää oikeudesta poiketa perusopetuslain mukaisesta opetuksen järjestämisvelvollisuudesta ml. säädetyistä opetusjärjestelyistä tilanteessa, jossa tartuntatautiviranomainen katsoo välttämättömäksi tehdä tartuntatautilain 58 §:n mukaisen päätöksen koulun tilojen sulkemisesta. Tartuntatautiviranomaisen päätös vaikuttaa välittömästi opetuksen järjestämiseen ja vaikeuttaa sen tosiasiallista toteuttamista.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan lausunnoissa aiemmin esitetyt huomiot ja ongelmat eivät ole poistuneet. Kuntaliitto esitti arvioitavaksi vaihtoehtoisia ratkaisuja tilanteen selkeyttämiseksi. On valitettavaa, että tulevaksi lukuvuodeksi esitetään jatkettavaksi väliaikaista säännöstä käytännössä sellaisenaan. Kuntaliitto on aidosti huolissaan, että saatua tietoa ja näkemyksiä ei ole hyödynnetty sääntelyn valmistelussa ja esityksessä.

Väliaikaisen lainsäädännön soveltaminen ja siitä eri viranomaisten antamat ohjeistukset ja suositukset sekä säännösten sanamuotoa laajemmat tulkinnot ovat aiheuttaneet epäselvyyttä. Tämä on osaltaan lisännyt opetuksen

järjestäjien sekä rehtoreiden ja opetushenkilöstön kuormitusta. Kuntaliitto korostaa, että kunnalta ja perusopetuksen järjestäjältä edellytetään lainsäädännön mukaista toimintaa myös koronavirusepidemian aikana. Viranomais-ten kunnille opetuksen järjestäjinä antamat ohjeistukset ja suositukset eivät saa ohjata toimimaan tästä poikkeavasti yksittäisten oppijoiden tai perheiden osalta. Tämä koskee esimerkiksi tilanteita, jossa viitataan syrjäytymisvaarassa tai haavoittuvassa asemassa oleviin oppilaisiin, riskiryhmään kuuluviin huoltajiin, huoltajien altistumisiin tai omaehtoiseihin karanteeneihin.

Kuntaliitto muistuttaa, että lainsäätäjän tahto on ollut, että poikkeukselliset opetusjärjestelyt eivät koske esiopetuksen oppilaita, perusopetuksen 1–3 vuosiluokkien oppilaita, erityisen tuen päätöksen saaneita sekä pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaita eikä perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaita. Lain perustelujen mukaan nämä oppilasryhmät olisivat koko ajan lähiopetuksessa. Selkeästä tietyjen oppilasryhmien kategorisoinnista huolimatta, viranomaiset ovat käytännössä kuitenkin voineet yksittäistapauksissa ja tietyissä tilanteissa ohjeistaa opetuksen järjestäjiä toimimaan tästä poikkeavasti. Näin ollen lainsäädäntötason kategorisointi ei kaikilta osin ole ollut toimiva ratkaisu, jolloin on jouduttu eri viranomaisten taholta räätälöimään kuhunkin tilanteeseen sopivaa ratkaisua.

Kuntaliitto toteaa, että sääntely ei edelleenkään huomioi niitä tilanteita, jossa tartuntatautiviranomainen on tehnyt tartuntatautilain 58 §:n mukaisen päätöksen koulun tilojen sulkemisesta kokonaan. Vaikka koulun tilat suljettaisiin koronaviruksen leviämisen estämiseksi, ei kunta voi siirtää kaikkia oppilaita poikkeuksellisiin opetusjärjestelyihin. Tämän lukuvuoden aikana koulun tiloja on suljettu kokonaan. Kuntaliitto kiinnittää huomiota, että kyseessä on edelleen uudentyyppistä lainsäädäntöä opetuksen järjestäjille ja tartuntatautiviranomaisille. Perusopetuslain 20 a §:n soveltaminen on sidottu tartuntatautiviranomaisen päätöksiin. Kuntaliitto katsoo, että opetus- ja kulttuuriministeriö sekä sosiaali- ja terveysministeriö tulee jatkossa yhteistyössä vastata säännösten soveltamista koskevan ohjeistuksen antamisesta suoraan kunnille. Tämä olisi perusteltua tilanteen selkeyttämiseksi.

Kuntaliitto kiinnittää huomiota siihen, että oppivelvollisuusikäisten perusopetusta on osittain jouduttu järjestämään etäopetuksena koronavirusepidemian aikana. Esityksen mukaan on ilmeistä, että tähän joudutaan jatkossakin varautumaan. Pitkittyneen koronavirusepidemian ja siitä syntyneiden käytänteiden johdosta monelle taholle on muodostunut käsitys siitä, että opetuksesta poissaolon sijaan, opetusta olisi mahdollista saada etänä. Kuntaliitto pitää riskinä, että tämä toimintamalli vakiintuu ilman lainsäädännöllistä taustaa. Epidemian aikana etäopetus on ollut vaihtoehto opetuksen

järjestämiseen, joten Kuntaliitto on huolissaan, miten paluu ns. normaalioloihin ja normaalilainsäädännön soveltamiseen toteutuu ja miten siihen suhtaudutaan. Kuntaliiton näkemyksen mukaan kuntien kannalta olisi tärkeää, että perusopetusta koskevaan lainsäädäntöön lisätään pysyvät säännökset normaaliolojen poikkeus- ja häiriötilanteisiin, joilla voi olla vaikutuksia opetuksen järjestämiseen. Nykyinen perusopetuslain 20 a § ei ole toimiva pysyväluonteinen ratkaisu.

Kunnat ja opetuksenjärjestäjät ovat pyrkineet sopeutumaan tilanteeseen erilaisin toimintamallein. Kuntaliiton näkemyksen mukaan taloudellisia vaikutuksia ja opetuksen järjestelyjen hallinnollista taakkaa on vähätelty.

SUOMEN KUNTALIITTO

Terhi Päivärinta
johtaja, hyvinvointi ja sivistys

Mari Sjöström
erityisasiantuntija